

KONKURRANSEGRUNNLAGETS DEL II

Generelle kontraktsbestemmelser

INNHALDFORTEGNELSE

1. Informasjon om rammeavtalen	3
2. Alminnelige bestemmelser	4
3. Varighet, opsjoner og oppsigelse	6
4. Partenes rettigheter og plikter	6
5. Leverandørens plikter.....	7
6. Underleverandører	7
7. Avrop på rammeavtalen	8
8. Prisbestemmelser	9
9. Fakturering	10
10. Samfunnsansvar og etiske krav.....	11
11. Miljøkrav	14
12. Oppdragsgivers rett til å føre kontroll	15
13. Sikkerhet	15
14. Forholdet til anskaffelsesregelverket eller andre offentligrettslige regler	17
15. Mislighold.....	17
16. Tvister.....	18

1. Informasjon om rammeavtalen

Rammeavtalens navn: Rådgivende ingeniører RIM

Kontraktsnr: R00922

Saksnummer for anskaffelsen: 2020/2283

Saksnummer for kontrakten:

Ikrafttredelsesdato:

PARTENE OG DERES REPRESENTANTER

Oppdragsgiver:		
Navn:		Organisasjonsnr:
Staten v/Forsvarsdepartementet v/Forsvarsbygg		975 950 662
Adresse:		
Kontraktsforvalter og oppdragsgivers representant for rammeavtalen:	Tlf:	E-post:
Signeringsansvarlig:		

Leverandør:		
Navn:		Organisasjonsnr:
Adresse:		
Leverandørens representant:	Tlf:	E-post:
Signeringsansvarlig:		

SIGNATURER

Rammeavtalen skal signeres elektronisk. Signatur vil fremkomme av egen signaturfil opprettet i kontraktsadministrasjonsverktøy.

Avropsavtaler over kr 100.000 ekskl. mva. skal signeres elektronisk av både fagteknisk og merkantilt ansvarlig hos oppdragsgiver, og er først gyldig inngått når begge signaturer foreligger.

Forsvarsbygg ved direktør Forsvarsbygg eller direktør anskaffelser kan ensidig godkjenne avtalen ved manglende signatur.

Kravet om dobbel signatur gjelder ikke i de tilfeller oppdragsgiver forplikter seg gjennom en innkjøpsordre.

Leverandøren skal uten ugrunnet opphold varsle oppdragsgiver etter at han blir eller burde ha blitt oppmerksom på at ikke begge ansvarlige hos oppdragsgiver har signert. Varselet sendes til anskaffelser@forsvarsbygg.no.

1.1. AVTALEDOKUMENTER

Denne rammeavtalen består av gjeldende dokument i tillegg til følgende vedlegg:

- Bilag 1: Endringsavtale
- Bilag 2: Avtaledokument NS 8401 (Mal for avrop iht. NS 8401)
- Bilag 3: Avtaledokument NS 8402 (Mal for avrop iht. NS 8402)
- Bilag 4: Orientering til leverandører om krav til håndtering og beskyttelse av skjermingsverdig informasjon i forbindelse med anskaffelser

I tillegg skal avtaledokumentene inkludere:

1. Eventuelle referater og annet materiale fra forhandlinger, oppklarende drøftelser og signeringsmøte som er godkjent av begge parter
2. Leverandørens tilbud
3. Konkurransesgrunlaget forøvrig

1.2. Tolkningsregler

Ved motstrid skal følgende tolkningsprinsipper legges til grunn:

1. Dette avtaledokumentet med tilhørende vedlegg og bilag
2. Eventuelle referater og annet materiale fra forhandlinger, oppklarende drøftelser og signeringsmøte som er godkjent av begge parter
3. Leverandørens tilbud
4. Informasjon fra øvrige deler av konkurransegrunlaget
5. NS8401/NS8402

Dersom dette ikke løser motstridssituasjonen skal spesielle bestemmelser gjelder foran generelle.

2. Alminnelige bestemmelser

2.1. Om rammeavtalen

Denne avtalen er en rammeavtale mellom oppdragsgiver og leverandør om leveranse av varer og/eller tjenester innenfor rammeavtalens virkeområde(r) som listet i tabell på rammeavtalens første side og øvrige beskrivelser av leveransene i konkurransegrunnlaget.

Rammeavtalen skal regulere partenes rettigheter og plikter i forbindelse med kjøp av varer og/eller tjenester som er definert inn i denne avtalen.

2.2. Rammeavtalens volum og eksklusivitet

Rammeavtalen gir oppdragsgiver rett, men ingen plikt til å bestille varer og/eller tjenester som inngår i rammeavtalen fra leverandøren. Opplysninger oppdragsgiver har gitt om historisk eller forventet behov, volum, eller prognoser for uttak av oppdrag er av orienterende art og er uforpliktende for oppdragsgiver.

Rammeavtalen gir ikke leverandøren en eksklusiv rett til å levere ytelser som beskrevet i rammeavtalen. Oppdragsgiver forbeholder seg retten til å inngå avtaler med andre leverandører.

2.3. Partenes representanter

Hver av partene skal ved inngåelsen av rammeavtalen oppnevne en representant som er bemyndiget til å opptre på vegne av partene i saker som angår rammeavtalen.

Partene skal skriftlig informere hverandre om en eventuell utskiftning av representanten.

Oppdragsgiver påberoper seg rett til å ikke godkjenne ny representant for leverandøren dersom det foreligger saklig grunn.

2.4. Kommunikasjon

Skriftlig kommunikasjon kan foregå elektronisk eller ved ordinær post.

Oppdragsgiver benytter elektronisk signering gjennom det til enhver tid gjeldende system for dette.

Leverandør forplikter seg til å signere alle dokumenter tilhørende denne rammeavtalen, inkl. avropdokumenter, på anvist måte, også ved eventuelt skifte av system i avtaleperioden.

2.5. Endringer

Endringer i avtaleperioden skal avtales skriftlig og signeres av begge parter. Endringsavtaler skal inngå som egne vedlegg til rammeavtalen basert på mal for endringsavtale, vedlegg A.

Det er ikke adgang til å foreta endringer som er vesentlige.

2.6. Rammeavtalens volum og eksklusivitet

Opplysninger oppdragsgiver har gitt om historisk eller forventet behov, volum, eller prognoser for uttak av oppdrag er av orienterende art og er uforpliktende for oppdragsgiver.

Rammeavtalen gir ikke leverandøren en eksklusiv rett til å levere ytelser som beskrevet i rammeavtalen. Oppdragsgiver forbeholder seg retten til å inngå avtaler med andre leverandører. Intensjonen er likevel at Oppdragsgiver i størst mulig grad skal benytte denne rammeavtalen.

3. Varighet, opsjoner og oppsigelse

3.1. Varighet

Rammeavtalen vil etter ikrafttredelsesdato ha en varighet på 2 (to) år.

3.2. Opsjoner

Oppdragsgiver kan deretter ensidig kreve forlengelse av avtalen i inntil 1 (ett) + 1 (ett) år + 1 (ett) år, maksimalt 5 (fem) år fra ikrafttredelsesdato.

Varsel om forlengelse skal gis skriftlig senest 1 (én) måned før rammeavtalen utløper, men forlengelse etter dette kan gjøres etter avtale mellom begge parter. Oppdragsgiver kan ensidig velge å forlenge med mindre enn ett år av gangen.

Forlengelse skal bekreftes av begge parter gjennom signering av vedlegg A Endringsavtale.

3.3. Oppsigelse

Oppdragsgiver kan si opp rammeavtalen med 3 (tre) måneders skriftlig varsel. Oppsigelsen påvirker ikke allerede tildelte kontrakter (avrop).

4. Partenes rettigheter og plikter

4.1. Plikt til samarbeid og lojalitet

Partene skal samarbeide lojalt under gjennomføringen av rammeavtalen. De skal i tide underrette hverandre om forhold som de bør forstå har eller vil få betydning for den annen part å kjenne til.

4.2. Overdragelse av kontraktsforpliktelser

Partene kan ikke overføre rettigheter eller plikter etter denne avtalen til en tredjepart uten etter skriftlig forhåndssamtykke fra den andre parten. Samtykke kan ikke nektes uten saklig grunn.

Dersom Leverandøren fusjonerer eller fisjonerer har oppdragsgiver rett til å heve avtalen umiddelbart.

4.3. Taushetsplikt

Informasjon som partene blir kjent med i forbindelse med rammeavtalen og gjennomføringen av rammeavtalen med avrop, skal behandles konfidensielt og ikke gjøres tilgjengelig for utenforstående uten samtykke fra den annen part.

Taushetsplikten gjelder også etter at rammeavtalen er opphørt. Ansatte eller andre som fratrer sin tjeneste hos en av partene, skal pålegges taushetsplikt også etter fratredelsen om forhold som nevnt ovenfor.

For personell som skal autoriseres eller sikkerhetsklareres skal taushetserklæring alltid signeres.

Taushetsplikt er ellers regulert i den enkelte tildelingsavtale og i relevant lov eller forskrift.

5. Leverandørens plikter

5.1. Informasjonsplikt

Leverandøren plikter straks å varsle oppdragsgiver dersom det oppstår forhold som kan medføre leveransesvikt- eller hindringer. Hvis slik melding ikke gis, kan oppdragsgiver kreve erstattet tap som kunne vært unngått om meldingen var gitt i tide.

5.2. Reklame / informasjon

Leverandøren forplikter seg å ikke offentliggjøre noen form for informasjon uten på forhånd å ha innhentet skriftlig godkjenning fra oppdragsgiver.

5.3. Samarbeid med andre

Leverandøren skal lojalt samarbeide med oppdragsgivers øvrige leverandører, der det er nødvendig, og utføre sitt oppdrag slik at det faglig og fremdriftsmessig tilpasses deres arbeid.

5.4. Utskiftning av personell på leverandørsiden

Leverandøren kan skifte ut personell dersom det foreligger saklig grunn, eksempelvis opphør av arbeidsforhold, sykdom etc. Nytt tilbudt personell må inneha tilsvarende eller bedre kompetanse enn opprinnelig personell. Leverandør skal oversende dokumentasjon på nytt personells kvalifikasjoner til oppdragsgivers representant.

Ved utskifting av personell som var en del av tilbudet, skal oppdragsgiver skriftlig godkjenne nytt personell før utskifting kan foretas. Oppdragsgiver kan avvise nytt personell dersom det foreligger saklig grunn.

5.5. Uavhengighet

Leverandøren skal være uavhengig, og skal gjøre oppdragsgiver oppmerksom på forhold som kan skape interessekonflikt eller på annen måte påvirke gjennomføringen av oppdrag.

5.6. Kvalitetssikring

Dersom det i konkurransen var krav til kvalitetssikringssystem plikter leverandøren å opprettholde krav til dette gjennom hele avtaleperioden.

Leverandøren skal uavhengig av kvalifikasjonskrav ha et implementert og dokumentert system for å sikre at arbeidene utføres i henhold til gjeldende lover, forskrifter, rammeavtalens krav og eventuelt leverandørens egne krav.

5.7. Forsikring

Oppdragsgiver står som selvassurandør.

Leverandør er forpliktet til å ha ansvarsforsikring. Forsikringen skal være tilstrekkelige til å dekke et hvert krav fra oppdragsgiver som følger av leverandørens risiko eller ansvar etter denne avtalen innenfor rammen av alminnelige forsikringsvilkår.

6. Underleverandører

6.1. Underleverandører

Leverandør kan under utførelse av arbeidet kun benytte underleverandører som er godkjent av oppdragsgiver.

Bruk av andre underleverandører på enkeltavrop kan aksepteres, men krever skriftlig forhåndssamtykke fra oppdragsgiver.

Dersom leverandør engasjerer slike utenforstående, er leverandør fullt ansvarlig for utførelsen av oppdraget som om han hadde utført arbeidene selv.

6.2. Endring av underleverandør(er)

Ny underleverandør eller utskiftning av underleverandør med tilsvarende kompetanse kan skje, men skal på forhånd skriftlig godkjennes av oppdragsgiver og reguleres som endringsavtale til denne rammeavtalen. Det må leveres dokumentasjon på at underleverandøren oppfyller krav stilt i konkurransegrunnlaget.

Varsel om endring av/ny underleverandør med tilhørende dokumentasjon skal sendes skriftlig til oppdragsgivers kontraktsforvalter innen rimelig tid for å sikre ivaretagelse av sikkerhetskrav og innhenting av utvidet skatteattest.

7. Avrop på rammeavtalen

7.1. Om avropet

Leverandørens ytelser skal være i samsvar med de krav som fremkommer av rammeavtalen, og utføres i henhold til oppdragsgivers oppdragsbeskrivelse ved avropet.

Leverandør plikter å varsle kontraktsforvalter ved avrop i strid med denne rammeavtalens vilkår og mekanismer. Brudd på dette anses som mislighold.

7.2. Fullmakt til å gjøre avrop på rammeavtalen

Enhver person som er ansatt hos oppdragsgiver anses å ha fullmakt til å gjøre avrop, med mindre det etter forholdene fremstår som åpenbart at vedkommende ikke har fullmakt til å forplikte oppdragsgiver.

Innleide konsulenter kan ikke forplikte oppdragsgiver.

For hvert enkelt avrop avtaler partene særskilt hvem som er deres representant.

7.3. Bestilling ved direkteavrop

Alle direkteavrop skal skje skriftlig, enten i form av en innkjøpsordre med tilhørende ordrebekreftelse eller avropskontrakt signert av begge parter.

Forsvarsbygg har automatisk utsendelse av innkjøpsordre fra vårt ERP-system. Leverandøren skal oppgi en e-postadresse for mottak av alle innkjøpsordre på gjeldende rammeavtale.

Dersom bestilling er oversendt i form av en innkjøpsordre skal leverandøren så snart det er mulig, og senest innen tre virkedager, bekrefte mottak av bestilling.

Ved bestilling i form av avropskontrakt skal mal for avropskontrakt benyttes og signeres av begge parter. Kontrakt ansees da både som bestilling og ordrebekreftelse.

7.4. Kontraktsvilkår for det enkelte avrop

Det enkelte avrop skal baseres på avtalevilkårene som er spesifisert i ENTEN

- NS 8401
ELLER
- NS 8402

Mal for avropskontrakt skal som hovedregel benyttes ved avrop. Disse er vedlagt denne avtalen.

Dersom det benyttes innkjøpsordre som avropsdokument skal det fremgå hvilken kontraktsstandard som legges til grunn for avropet.

Dersom et valg ikke er synliggjort i bestillingen, skal NS8401 legges til grunn.

7.5. Fremdrift

Oppdragsgiver kan fastsette rimelige frister for leverandørens ytelser. Oppdragsgiver kan herunder også fastsette at en eller flere av fristene skal være dagmulktbelagt.

Er ingen frister angitt, skal leverandøren påbegynne oppdraget snarest mulig, og gjennomføre oppdraget med rimelig fremdrift og uten unødvendige avbrudd.

Leverandøren skal i god tid gjøre oppdragsgiver kjent med hva han behøver av opplysninger, grunnlagsmateriale og beslutninger for å gjennomføre oppdraget, og når dette skal foreligge.

Dersom leverandøren behøver lengre frist(er), eller mener at fristen(e) er urimelige må leverandør varsle om dette uten ugrunnet opphold. Av varslet må det fremgå en begrunnelse for forlengelse av frist og forslag til ny leveringsdato.

8. Prisbestemmelser

8.1. Priser

Rammeavtalens priser og betalingsvilkår skal legges til grunn ved alle avrop. Prisene oppgitt er maksimale priser. Leverandøren kan i spesielle tilfeller tilby lavere priser.

Alle priser oppgitt er eksklusiv merverdiavgift, men inkludert toll og eventuelle andre avgifter. Alle priser er i norske kroner.

Det kan ikke faktureres påslag på faktura fra underleverandører.

8.2. Prisendring

Regulering kan tidligst kreves etter første hele kalenderår og med virkning for påfølgende arbeider. Ved rammeavtale inngått i 2021, kan regulering tidligst kreves 01.01.2023.

Prisene i rammeavtalen kan deretter kreves regulert en gang i året i samsvar med endringer i Statistisk sentralbyrås konsumprisindeks (hovedindeksen) i tiden fra siste regulering.

Utgangspunkt for første regulering er indekstallet for den måneden tilbudsfristen utløp i.

Krav om indeksregulering får bare virkning for påfølgende arbeider som gjøres senere enn ti dager etter at kravet er mottatt av oppdragsgiver. Kravet skal være skriftlig og inneholde gjeldende og ny pris.

Justering av prisene i avrop skal skje i samsvar med kontraktsbestemmelsene for avropet.

8.3. Reisekostnader

Reisekostnader i forbindelse med utførelse av arbeid ved Forsvarsbyggs hovedkontor i Oslo er inkludert i satsene (avtalt timepris).

For øvrige lokasjoner: Reise- og diettkostnader dekkes iht. Statens satser hvis reisen på forhånd er godkjent av Forsvarsbygg, med utgangspunkt i oppgitt hovedlokasjon, jf. Del III Kravspesifikasjon RIM.

Reisetid for pålagte eller forhåndsavtalte reiser godtgjøres etter 50% av avtalt timepris, begrenset til 8 timer per døgn.

8.4. Oppdrag som krever ekstra utstyr eller transportmetoder

I den grad det er behov for spesialutstyr eller andre transportmetoder ved befaring eller inspeksjon skal dette skaffes til veie i samråd med oppdragsgiver. Kostnader kan etter avtale dekkes etter inngående faktura.

8.5. Andre kostnader

Rammeavtales timepriser skal dekke

- fortjeneste
- administrative kostnader, herunder kostnader til administrasjon, oppdragsledelse, kontorhold, databehandling, fakturering mm

8.6. Møter

Det skal avholdes jevnlig møter mellom leverandør og oppdragsgiver for planlegging og oppfølging av rammeavtalen. Ved behov kan hver av partene også kreve at det skal holdes egne møter for å ta opp særskilte problemstillinger. Oppdragsgiver fastsetter tid og sted for møtene. Kostnader til møter godtgjøres ikke.

9. Fakturering

9.1. Krav til fakturagrunnlag

Alle fakturaer skal spesifiseres og dokumenteres slik at de kan kontrolleres av oppdragsgiver opp mot rammeavtalens prisvilkår evt. avtalt fastpristilbud.

Dersom faktura ikke henviser til rammeavtalens prisbestemmelser eller har nødvendig dokumentasjon vil leverandøren kunne få beskjed om at fakturaen ikke vil bli behandlet. Leverandøren plikter da å kreditere fakturaen og utstede en ny komplett faktura med ny fakturadato og nytt forfall.

Fakturering skjer etterskuddsvis pr måned, med mindre noe annet er særskilt avtalt i tildelingskontrakten. Fakturert beløp skal gjelde den tid som er medgått frem til faktureringstidspunktet, samt eventuell dekning av utgifter påløpt i samme tidsrom. A-konto fakturering godtas ikke.

Betaling skjer i henhold til faktura per 30 (tretti) kalenderdager.

Eventuelle fakturagebyr vil ikke bli dekket.

9.2. Faktura ved bruk av medgått tid og materiell

Dersom benyttet prismekanisme er medgått tid og materiell skal faktura basere seg på timelister godkjent av oppdragsgiver.

9.3. Elektronisk faktura

Faktura og eventuell kreditnota skal sendes elektronisk til Forsvarsbyggs fakturamottak i samsvar med standarden Elektronisk handelsformat (EHF).

Ytterligere informasjon om elektronisk faktura finnes her:

<https://www.anskaffelser.no/verktoy/veiledere/fakturasystemer-som-kan-levere-elektronisk-handelsformat-ehf>

Forsvarsbyggs EHF-adresse er **975950662**.

Se også Forsvarsbyggs nettsider – <https://www.forsvarsbygg.no/leverandorer> for ytterligere informasjon.

9.4. Merking av faktura

Ulike enheter i Forsvarsbygg benytter ulik merking av faktura. For denne rammeavtalen vil det være påkrevd med følgende merking av faktura:

- 1) Dersom Leverandøren har mottatt en innkjøpsordre skal innkjøpsordrenummer oppgis under «Order reference»
- 2) Dersom Leverandøren ikke har mottatt en innkjøpsordre skal følgende oppgis:
  - a. Ressursnummer til mottaker oppgis under «Buyer reference»
  - b. Prosjektnummer og kontraktsnummer oppgis i beskrivelsesfeltet. Faktura for endringsarbeider skal i beskrivelsesfeltet i tillegg henvise til endringsavtalennummer.

Ved manglende eller feil merking vil leverandøren kunne få beskjed om at den umerkede/feilmerkede fakturaen ikke vil bli behandlet. Leverandøren plikter da å kreditere den umerkede fakturaen og utstede en ny korrekt faktura med ny fakturadato og nytt forfall.

10. Samfunnsansvar og etiske krav

10.1. Generelt

Leverandøren skal respektere grunnleggende krav til arbeidsliv, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø.

10.2. Krav til etisk handel

10.2.1. Ansattes rettigheter

ILOs kjernekonvensjoner

Leverandør skal etterleve følgende grunnleggende krav:

- a) Forbud mot barnarbeid (FNs barnekonvensjon artikkel 32, ILO-konvensjoner nr. 138 og 182): Barn har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnytting i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- og utviklingsmuligheter. Minstealderen må ikke i noe tilfelle være under 15 år (14 eller 16 år i visse land). Barn under 18 år skal ikke utføre arbeid som setter helse eller sikkerhet i fare, inkludert nattarbeid. Dersom det foregår slikt barnarbeid, skal det arbeides for snarlig utfasing. Det skal samtidig legges til rette for at barna gis mulighet til livsopphold og utdanning inntil barnet ikke lenger er i skolepliktig alder.
- b) Forbud mot tvangsarbeid/slavearbeid (ILO-konvensjoner nr. 29 og 105): Det skal ikke forekomme noen form for tvangsarbeid, slavearbeid eller ufrivillig arbeid. Arbeiderne må ikke levere depositum eller identitetspapirer til arbeidsgiver, og skal være fri til å avslutte arbeidsforholdet med rimelig oppsigelsestid.
- c) Forbud mot diskriminering (ILO-konvensjoner nr. 100 og 111): Det skal ikke forekomme noen diskriminering i arbeidslivet basert på etnisk tilhørighet, religion, alder, uførhet, kjønn, ekteskapsstatus, seksuell orientering, fagforeningsmedlemskap eller politisk tilhørighet.
- d) Organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger (ILO-konvensjoner nr. 87 og 98): Arbeiderne skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget valg, og å forhandle kollektivt. Dersom disse rettigheter er begrenset eller under utvikling, skal leverandøren medvirke til at de ansatte får møte ledelsen for å diskutere lønns- og arbeidsvilkår uten at dette får negative konsekvenser for arbeiderne.

Bestemmelser i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter

Leverandør er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til:

- a) Forskrift om allmenngjort tariffavtale.
- b) På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Dersom arbeidstaker blir sendt på arbeid utenfor sitt hjemsted, skal arbeidsgiver dekke reisekostnader og sørge for kost og losji i henhold til bestemmelsene i bokstav a og b i listen ovenfor. Med hjemstedet menes det sted arbeidstaker har nærmest personlig tilknytning til. Ved vurdering av tilknytning skal det legges vesentlig vekt på fast bosted og hvor arbeidstaker har sine familiære bånd. Dersom det er tvilstilfeller angående arbeidstakers reelle hjemsted, har oppdragsgiver ensidig rett til å avgjøre dette.

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide skal utbetales til konto i bank. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Leverandør plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underleverandører og innleide. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Dersom leverandør ikke etterlever klausulen, har oppdragsgiver rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen til det er dokumentert at forholdet er i orden. Oppdragsgiver kan holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger besparelsen for arbeidsgiveren.

10.2.2. Oppfølging

Leverandør skal påse at ansattes rettigheter i punkt 11.2.1 etterleveres i egen virksomhet og hos den eller de underleverandører/underentreprenører som medvirker til oppfyllelse av kontrakten. På oppfordring fra oppdragsgiver skal dette dokumenteres ved:

- Egenrapportering, og/eller
- Oppfølgingssamtaler, og/eller
- En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene, og/eller
- Tredjepartssertifisering som SA8000 eller tilsvarende.

Leverandør har bevisbyrden for at de varer og materialer som leveres ikke innebærer et brudd på punkt 11.2.1 ovenfor.

10.3. Brudd

Brudd på punkt 10.2.1 og 10.2.2 innebærer mislighold av kontrakten. Ved slikt mislighold plikter leverandøren å rette de påpekte manglene, uavhengig av kostnadene ved slik retting, innen en tidsfrist som oppdragsgiver bestemmer, så lenge fristen ikke er urimelig kort.

Rettelsene skal dokumenteres skriftlig og på den måten oppdragsgiver bestemmer.

Ved manglende utbedring vil det etter oppdragsgivers skjønn kunne påløpe en bot på inntil 10 % av kontraktssummen per mislighold. Vesentlig mislighold av plikter som følger av punkt 10.2.1 og 10.2.2 kan påberopes som grunnlag for heving, selv om tjenesteyter retter forholdet.

Dersom misligholdet har skjedd i underleverandørleddet, herunder bemanningsselskaper, kan oppdragsgiver på samme måte kreve at leverandør skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for oppdragsgiver. Leverandør blir videre ansvarlig for det tap som oppdragsgiver lider som følge av mangelen.

Eventuell erstatning kommer i tillegg til ovennevnte bot.

Alle avtaler tjenesteyter inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser som for hele punkt 10.2. **Etiske krav og retningslinjer**

Leverandøren plikter å gjøre seg kjent med og overholde de etiske krav og retningslinjer som gjelder for oppdragsgiver.

De etiske kravene og retningslinjene kan leses på <https://www.forsvarsbygg.no/no/om-oss/samfunnsoppdraget/etikk-og-varsling-i-forsvarsbygg/>.

I tillegg gjelder Forsvarsdepartementets etiske retningslinjer for næringslivskontakt i forsvarssektoren:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/ac7409b58c224f3d8db27a808c17d637/etiske-retningslinjer-for-naringslivskontakt-i-forsvarssektoren.pdf>

Leverandør skal signere og oversende «Etisk egenerklæring for leverandører til forsvarssektoren» i forbindelse med tilbudet, og deretter årlig i forbindelse med rapportering.

11. Miljøkrav

11.1. Pliktig medlemskap i returordning

En norsk leverandør (merverdiavgiftsregistrert i Norge) skal senest ved kontraktsinngåelsen fremlegge dokumentasjon (medlemsbevis fra Grønt Punkt Norge AS eller tilsvarende ordning) for at han er medlem i en miljømessig forsvarlig returordning for sluttbehandling av emballasje eller oppfyller forpliktelsen gjennom tilsvarende egen returordning.

Dersom leverandøren er av den oppfatning at han ikke kommer til å benytte emballasje, skal han senest ved kontraktsinngåelsen sende en skriftlig erklæring til oppdragsgiver om dette.

11.2. Varer som inneholder farlige stoffer

Dersom varene inneholder farlige stoffer, dvs. stoffer som kan medføre helsefare for dem som bruker varene, fare for brann eller eksplosjon eller fare for ytre miljø, skal leverandøren levere sikkerhetsdatablad for varene både i papir og elektronisk utgave før levering.

Leverandøren skal søke å unngå varer som inneholder stoffer som står på myndighetens prioritetsliste over stoffer som skal utfases. Leverandøren skal informere oppdragsgiver dersom varene inneholder slike stoffer, samt om eventuelle substitusjonstiltak, jfr. produktkontrolloven § 3 a.

Det samme gjelder varer som inneholder stoffer på myndighetenes OBS-liste, og for stoffer som er kreftfremkallende, arvestoffskadelig, reproduksjonsskadelig, allergifremkallende, eller inneholder organiske løsemidler.

11.3. Tropisk tømmer og fredet skog

Som følge av at oppdragsgiver ikke skal ha regnskogmateriale eller materiale fra fredet skog i sine bygg eller på sine byggeplasser, og som følge av manglende pålitelige sertifiseringsordninger for trevirke, skal leverandøren planlegge og utføre kontraktarbeidet slik at tropisk trevirke ikke blir benyttet eller forefinnes på byggeplass.

Leverandøren kan søke oppdragsgiver om unntak fra dette. Vedlagt søknaden skal følge dokumentasjon fra pålitelig, uavhengig tredjepart om opprinnelsesland og tresort, samt forsikring om at trevirket ikke kommer fra regnskog eller fredet skog. Oppdragsgiver avgjør etter eget skjønn om unntak skal gis, og gjør særskilt oppmerksom på at unntak ikke kan påregnes.

Aksept av leverandørens tilbud anses ikke som et meddelt unntak etter denne bestemmelse.

Dersom det på tross av bestemmelsene ovenfor, i kontraktarbeidet eller på byggeplass, finnes eller kan finnes trevirke fra regnskog, fredet skog eller tropisk trevirke som ikke er godkjent av oppdragsgiver, er dette å anse som en mangel som kan kreves rettet for leverandørens regning, uavhengig av kostnadene ved slik retting. Oppdragsgiver kan i tillegg kreve dekket sitt tap som følge av mangelen.

For øvrig gjelder kontraktens misligholdssanksjoner.

12. Oppdragsgivers rett til å føre kontroll

12.1. Revisjoner

Oppdragsgiver har rett til innsyn i leverandørens organisasjon, systemer og dokumenter for det formål å verifisere at rammeavtalens vilkår overholdes.

Ved revisjon skal leverandøren vederlagsfritt yte rimelig assistanse.

12.2. Oppdragsgiverens rett til å innhente opplysninger fra skattemyndighetene

Leverandøren har gitt oppdragsgiveren fullmakt som gir oppdragsgiveren rett til å innhente taushetsbelagte opplysninger fra skattemyndighetene.

Fullmakten gir oppdragsgiveren rett til, et ubegrenset antall ganger, å innhente opplysninger om de forhold som er angitt i fullmakt til innhenting av opplysninger om skatte- og avgiftsforhold mm., se vedlegg til konkurranseregler.

De rettigheter og plikter som fremgår av fullmakten, gjelder i 4 år fra signering av fullmakten. Fullmakten er generell for oppdragsgiver, og opprettholdelse av fullmakten er vesentlig for kontraktsforholdet.

Tilsvarende fullmakt skal undertegnes av alle underentreprenører så tidlig som mulig, dog minimum 10 dager før oppstart av underleverandørens arbeid med mindre annet skriftlig avtales med oppdragsgiveren.

12.3. Rapporteringsplikt til brukerdialog utland

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Brukerdialog Utland i henhold til skatteforvaltningsloven § 7-6.

Leverandøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Leverandøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt oppdragsgiveren som følge av at leverandøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet er leverandørens ansvar og skal betales av ham.

13. Sikkerhet

13.1. Leverandørens plikter iht. Sikkerhetsloven

Dersom oppdraget innebærer at Leverandøren får tilgang til eller tilvirker skjermingsverdig informasjon, eller får tilgang til et skjermingsverdig objekt eller infrastruktur, plikter leverandøren å ivareta krav gitt i, eller i medhold av, lov om nasjonal sikkerhet av 1. juni 2018 nr. 24 (sikkerhetsloven) med forskrifter.

Leverandøren må selv dekke utgifter til å oppfylle krav som følger av sikkerhetsloven med forskrifter, hvis ikke noe annet følger av avtalen, sikkerhetsavtalen eller forskrift (se forskrift om sikkerhetsklarering og annen klarering av 20. desember 2018 (klareringsforskriften) § 31).

Leverandøren er ansvarlig for å påse at sikkerhetsbestemmelser etterleves i egen virksomhet og hos underleverandør som medvirker i anskaffelsen. Overtredelse av sikkerhetskrav vil kunne anses som vesentlig mislighold av leverandørens kontraktsforpliktelser.

Oppdragsgiver har etter sikkerhetsloven § 4-1 annet ledd et ansvar for å påse at leverandøren har tilstrekkelig risiko- og sikkerhetsforståelse. Det innebærer at oppdragsgiver som ledd i oppfølgingen av at leverandøren oppfyller sine kontraktsforpliktelser vil kunne kontrollere at kravet til forsvarlig sikkerhetsnivå er oppfylt. Leverandøren skal legge til rette for at oppdragsgiver kan gjennomføre slik kontroll.

13.2. Autorisering og/eller sikkerhetsklarering av leverandørens personell

For avrop på rammeavtalen som innebærer at leverandørens personell skal få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon eller skjermingsverdig objekt eller infrastruktur, vil det stilles krav til at vedkommende skal autoriseres. Dersom vedkommende skal ha tilgang til informasjon gradert KONFIDENSIELT eller høyere eller skjermingsverdig objekt eller infrastruktur skal vedkommende i tillegg inneha sikkerhetsklarering.

Leverandøren skal til enhver tid ha et tilstrekkelig antall personer med gyldig sikkerhetsklarering slik at ethvert oppdrag i henhold til rammeavtalen kan løses uten forsinkelser og med den kvalitet som beskrevet.

For å hindre forsinkelser kreves det at noe leverandørpersonell sikkerhetsklareres etter inngåelse av rammeavtale, men før inngåelse av avrop. For denne rammeavtalens formål er det kritisk at det til enhver tid er sikkerhetsklarert personell tilgjengelig for å løse oppdrag på en effektiv måte.

For denne rammeavtalen vil det være behov for å sikkerhetsklarere 24 personer. Klareringsnivået er HEMMELIG.

Det personellet som leverandøren ønsker å benytte under utførelse av oppdragene må ha et reelt tjenstlig behov. Behovet må skriftlig begrunnes for den enkelte.

Etter at rammeavtalen er inngått og avtalen er virksom vil behov for å autorisere og sikkerhetsklarere personell variere ut fra omfang av bruken av rammeavtalen og det tjenstlige behovet.

Krav til beskyttelse av skjermingsverdig informasjon (ugradert eller sikkerhetsgradert), skjermingsverdige informasjonssystemer og skjermingsverdige objekter og infrastruktur er gitt i bilag 4.

13.3. Sikkerhetsavtaler

Det skal inngås sikkerhetsavtaler med leverandøren der dennes personell skal gis tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, skjermingsverdige informasjonssystemer, skjermingsverdige objekter eller skjermingsverdig infrastruktur.

Det skal som hovedregel inngås en sikkerhetsavtale for hvert enkelt avrop der avropet er en sikkerhetsgradert anskaffelse.

Sikkerhetsavtalen termineres av oppdragsgiver når avropet er avsluttet og leverandøren har tilbakelevert all skjermingsverdig informasjon. En eventuell service- og garantitid inngår i kontraktsforholdet.

14. Forholdet til anskaffelsesregelverket eller andre offentligrettslige regler

Leverandør skal overholde de lover, forskrifter, offentlige vedtak og krav som gjelder for virksomheten og bransjen.

Dersom det på noe tidspunkt fremstår som sannsynlig for oppdragsgiver at denne rammeavtalen strider mot det til enhver tid gjeldende anskaffelsesregelverk, eller andre offentligrettslige regler, kan avtalen bringes til opphør med umiddelbar virkning etter ensidig skriftlig melding fra oppdragsgiver. Leverandør kan ikke fremme krav basert på slikt bortfall.

Det samme gjelder for avrop.

14.1. Forholdet til plan- og bygningsloven (pbl)

Rådgiveren skal ha ansvarsrett for den oppgaven og den del av tiltaket kontrakten omfatter i den tiltaksklassen som prosjektet/tiltaket krever. Rådgiveren plikter å bidra til at erklæring om ansvarsrett blir sendt så raskt som mulig etter at kontrakt er inngått.

Manglende ansvarsrett betraktes som vesentlig kontraktsbrudd.

14.2. FORSINKELSE

Det foreligger forsinkelse dersom leverandør ikke har avsluttet oppdraget eller overholdt frister og datoer i samsvar med avtale, med mindre dette skyldes forhold på oppdragsgivers side.

Leverandør skal uten ugrunnet opphold varsle Forsvarsbyggs representant skriftlig dersom frister eller rimelig fremdrift ikke kan holdes. Varslet skal angi årsaken, samt hvilke fremdriftsmessige konsekvenser oppholdet medfører.

Regulering av forsinkelse på det enkelte avrop følger av valgte kontraktsstandard.

15. Mislighold

15.1. Mislighold av rammeavtalen

Eventuelt mislighold av rammeavtalen håndteres i henhold til alminnelige kontraktsrettslige prinsipper.

Erstatning for indirekte tap kan ikke kreves. Indirekte tap omfatter, men er ikke begrenset til, tappt fortjeneste av enhver art, tapte besparelser, tap av data og krav fra tredjeparter.

15.2. Mislighold av tildelte kontrakter

Mislighold og sanksjoner knyttet til det enkelte oppdrag er regulert i valgte kontraktsstandard.

15.3. HEVING

Oppdragsgiver kan heve rammeavtalen ved vesentlig mislighold av rammeavtalens bestemmelser. Dette gjelder også der det foreligger kontraktsbrudd som det eksplisitt er avtalt at kan danne grunnlag for heving.

Gjentatt eller vesentlig mislighold av enkeltoppdrag vil også kunne bli ansett som vesentlig mislighold av rammeavtalen som gir rett til å heve.

15.4. OPPHØR AV RAMMEAVTALEN

Ved avslutning av avtaleforholdet, uavhengig av årsaken til at avtalen opphører, plikter leverandøren å bidra til en smidig overgang til en eventuelt ny leverandør.

Eventuelle avrop som er gjort eller arbeid som er påbegynt før utløpet av avtaleforholdet skal gjennomføres selv om leveransen må gjennomføres etter utløpet av avtaleperioden.

All dokumentasjon og utstyr som tilhører oppdragsgiver skal leveres tilbake ved avslutning av avtaleforholdet. Dette gjelder særskilt dokumenter som er gradert begrenset eller høyere.

15.5. FORCE MAJEURE

Hvis force majeure er regulert i innskrevne standarder, skal reguleringene i standardene erstatte dette kapittelet.

Skulle det inntreffe en ekstraordinær situasjon som ligger utenfor partenes kontroll som gjør det umulig å oppfylle plikter etter denne avtalen og som etter norsk rett må regnes som force majeure, skal motparten varsles om dette så raskt som mulig. Den rammede parts forpliktelser suspenderes så lenge den ekstraordinære situasjonen varer. Den annen parts motytelser suspenderes i samme tidsrom.

I forbindelse med force majeure-situasjoner har partene gjensidig informasjonsplikt overfor hverandre om alle forhold som må antas å være av betydning for den annen part. Slik informasjon skal gis så raskt som mulig.

16. Tvister

16.1. Verneting og lovvalg

Tvister som ikke avgjøres i minnelighet, skal behandles ved de ordinære domstolene.

For utenlandske kontraktsparter avtales Oslo som verneting. Tvister behandles etter norske materielle- og prosessuelle rettsregler.